

11th International Conference on Language , Literature , Culture and History Studies

جغرافیای تاریخی قندهار و نقش آن در روابط سیاسی صفویان و گورکانیان (۱۰۳۸-۹۰۷ ق.)

غلام رضا رحیمیان^۱

اسماعیل سپهوند^۲ (نویسنده مسئول)

چکیده

قندهار یکی از شهرهای مهم و استراتژیک در میان صفویان و گورکانیان بود که همواره باعث اختلاف این دو دولت می‌شد. همزمان با تشکیل دولت صفویه در ایران به وسیله شاه اسماعیل صفوی که از اولاد شیخ صفی بود، تحولاتی نیز در ماوراءالنهر که بعد از ضعف و انحطاط تیموریان یک خلع قدرت در آنجا به وجود آمده بود، در حال وقوع بود و دولت جدید ازبکان شکل گرفته بود و علاوه بر این سرزمین مدعی خراسان بزرگ نیز بودند. از طرف دیگر تیموریان در خراسان آخرین روزهای خود را سپری می‌کردند و بعد از مدتی قلمرو محدود آنها نیز ضمیمه قلمرو صفویان گشت. در این میان تنها سمرقند در دست یکی از اولاد تیمور به نام بابر بود. وی توسط شیبک خان مؤسس دولت ازبکان رانده شد و متواری گشت. بابر بعد از مدتی با کمک صفویان نیز کاری از پیش نبرد. وی سپس متوجه هندوستان شد و در شمال آن بنیاد دولتی به نام گورکانیان تأسیس کرد که سال‌ها در این سرزمین تا ورود استعمار پا برجا بود. تشکیل دولت گورکانیان هم زمان با تشکیل دولت صفویه در ایران بود و همین امر موجب نزدیکی دو دولت به هم شد. کمک‌های شاه اسماعیل و سپس شاه طهماسب به بابر و پسرش، همایون، باعث نزدیکی دو دولت و همکاری آنها در سایر امور شد. بعد از گسترش دو امپراتوری و همسایه شدن این دو دولت اختلافات مرزی آنها نیز شروع شد که تا سقوط دولت صفویه و حتی تا زمان نادرشاه افشار ادامه داشت. این اختلاف دو دولت بر سر شهر مرزی قندهار مربوط می‌شد که هم برای صفویه و هم برای گورکانیان اهمیت حیاتی داشت. این شهر بارها دست به دست شد و در روابط بین دو دولت بسیار تأثیر داشت هم از نظر سیاسی همواره یکی از مهم‌ترین مسائل در روابط خارجی دو کشور بود.

واژه‌های کلیدی: صفویان، گورکانیان، قندهار، شاه اسماعیل، بابر، شاه‌عباس، اکبرشاه.

۱. دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد تاریخ ایران بعد از اسلام، دانشگاه پیام نور اصفهان،

۲. دانش‌آموخته دکترای تاریخ ایران بعد از اسلام، مدرس دانشگاه فرهنگیان،